

Megjelenik reggeli és esti kiadásban, tehát mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj:

Egész évre 10 ft, félre 5 ft 50 kr., évfolyadra 3 ft, egy óra 1 ft. — Az esti kiadás külön kúldéseért a vidékre: Egész évre 1 ft 50 kr., félre 50 kr., évfolyadra 50 kr., egy óra 20 kr.

Szerkesztői szállás: belső tordautca 122. sz. Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASZATI LAP.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr. 2-ször 6 kr. 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. helyedj. — Hirdetések felvételnek: Helyben: a kiadó-hivatalban és Demjén László könyvkereskedésében. Pesten: Zeisler M. (Király-utca 60. sz.) Bécsben: Haasenstein és Vogler-nél (Neuer-Markt 11. sz.) Oppeli Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse öll. Zeitungs-Agent.

Nyitási cikkek:

sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők. — Előzetesek s hirdetési díjak a vidékről a szerkesztőséghez, helyben a kiadó-hivatalhoz küldendők be.

A királyföldi egyetem megnyitása.

A királyföldi egyetem jan. 10-én nyitott meg. A Comes megnyitó beszéde hivatkozik az 1868: 43. tcz. 10 §-ére s kiemeli a királyföldi képviseletek újraszervezésének szükséges voltát; utal arra, hogy az 1869. mart. 22-ki szabályzat első része lényegében azon statuták megerősítése, melyeket ép az egyetem maga dolgozott volt ki. Előadja, hogy az új szervezés nehézségei miatt nem lehetett az egyetemet mostanig egybehívni, s hogy a régi alapon nem vala többé lehetséges egyetemet összealkotni. Hangsúlyozza, hogy most oly egyetemet üdvözöl, mely a kor kívánalmának megfelelőleg alakult, s inkább megfelel egy municipális képviselet jellegének, mint a hajdani egyetem; mert több tagból állván az értelmiség nagyobb összegét képviseli, a cultura érdekeinek jobban megfelel s a hatóságokat politikai és területi fontosságuk szerint tünteti fel; megjegyzi azt is, hogy az egyetemi küldöttek illetén magaskasitása ép az 1868. dec. 22-ki egyetemi határozatot léptette életbe. A Comes elmondja itt, hogy feladatuk lesz gazdasági ügyekkel foglalkozni s előlegesen meg kell vitatniok a Királyföld új municipális szervezetének módját, módosztatát. Újjal mutat arra, hogy a bíróságok újraszervezése még ez évben országsszerte munkába fog vétetni, s minthogy ezzel a megtervezésnek is kapcsolatosan kell előhaladnia, ekkorra a Királyföld municipális szervezetének is meg kell állapítatnia. Ezért helyezé egyik miniszter a Királyföld szervezését is a jelen országgyűlési ülészek teendői közé, s a belügyér őt arra utasítá, hogy az egyetem véleményét sietve terjessze fel. Miután ugy mond az egyetemi tanácskozások eddig is 12000 frtot emésztettek fel, a tárgyalás gyorsításának módjára a megalakulás után azonnal előterjesztést teend. Reméli, hogy az egyetem a tényeket és a már szentesített törvényeket fontolóra venni annál is inkább, mint-hogy „ezek ellen minden küzdelem hasztalan lenne.” A m. kormány kész az egyetem kívánatainak eleget tenni, mennyiben azok az állam egységét biztosítják, a képviseleti rendszernek megfelelnek, s az egyenjogúság elvének eleget téve, az állam-törvényekkel nem ellenkeznek. Végül utal arra, hogy most már mint véglegesen megerősített Comes áll az egyetem előtt s a tanácskozásokat tárgyalagos részrehajlatlansággal fogja vezetni. Ezzel az egyetemet megnyitja.

Szokás szerint Segesvár egyik követe felelt a megnyitó beszédre, de, mint a „Királyföld összes népességének egyik képviselője.” A kormány — ugymond — az egyetem előbbi határozatait erősíté meg, s a parlament beváltotta szavát alkalom nyujtatván az egyetemenk véleményét adni a Királyföld újraszervezése kérdésében. Megnyugvással veszi a Comes nyilatkozatát, mert így támogatathajk a törvényhozást az újraszervezésben ugy, hogy a sajátjások is megkíméltesse, s az országos törvényeknek is elég tétessék. E szerint feladhatják a tarthatlant, s élvezni fogják a községi szabadságot a szabad államban: ez lesz municipális szabadságunk új zászlótésel. Az idő változott a régi össze-dől, s a romokon új élet virít. — Jan. 11. volt a második ülés, mely a verificatióval és ügyrenddel foglalkozott.

Az udvarhelyszéki képviselő-választás ügyében.

Az Ugron Lázár felső-fejérmegyei főispánná lett kinevezetése folytán megürült országgyűlési képviselőrségre leendő választás tárgyában a képviselőház elnöke közelebb intézkedett, minél fogva időszerűnek látszik ez ügyben felszólalni.

Udvarhelyszéknek különböző vidékeiről hoz-zánk érkező összhangzó tudósítások megegyeznek abban, hogy a nevezett székeszsék hazafias népe ma is a régi Udvarhelyszék tántoríthatlan szilárd-sággal halad a böles mérséklet politikájának egyedül célhoz vezető utain, s a Deák Ferencz nagy hazánkfia által magasra tűzött zászlóhoz ép oly hű mint előtt.

De nem a régi az összetartás szintoly hazafias munkájában mint ekkorig, s ha pártmükö-dés cselekedései által magát politikai hitében meg-ingattatni, félrevezettetni nem is engedi; nem ke-vésbé veszélyes játékok új akkor: midőn a magán ér-dekek tömkelegébe bonyolodni készül.

Mig az ott eddigelő alig látott csekély számú ellenzék első életjel gyanánt már egész határozott-sággal egy férfi mellett tömörül össze, addig a szé-k tulnyomó nagy többséget képezz — Deákpárt különben győzhetlen erejét megosztva az egyenet-lenség Delila ölébe hajtja fejét, s — hallomás szerint — két sőt három követjével is bir, kik egyenlő szívóssággal ragaszkodnak céljukhoz.

Nemes Udvarhelyszék bizonyára bővelkedik jeles, intelligens férfiakban, s meg vagyunk győ-ződve, hogy kebeléből több oly hazafit képes kiál-lítani, kik a képviselettség elnyerésére képesség és

jellemuszilárdság tekintetében egyaránt érdemesek, de a képviselőháznak, a pártnak ez időszerint csak egy ily férfiura van szüksége, — és nem nagy szol-gálatot tesznek eszerint a pártnak és hazának azok, kik csak hogy apró egyéni dicsvágyukat kielégítsék, két-három egyezsúra törekvő vetélytárs közt a közös ellenfélnek nyitnak utat a diadalra.

Nem célunk az emlegetett jelöltek képessége s egyéb tulajdonai fölött vitázni, határozza el azt a párt maga; tartson e végre mielőbb értekezletet s tüzze ki a legérdemesebbet, azt: kinek alkotmányos érzuete, szilárd férfiú jelleme mindig kétségen felül állt, szóval kiben legtöbben megnyugosznak.

De ha az értekezlet, a párt zömének többsége egyben megállapodott, lépjen a más kettő min-den tartalék gondolat nélkül határozottan vissza és ne segítsék viszázkodásuk által az ellenpárt győ-zelmét elő.

Győzzön az, a ki a közbizalmat leginkább bírja, és főleg ne Péter vagy Pál, hanem győzzön **Udvarhelyszék deák-párti nagy többsége!**

S. . . f.

Pest, január 11.

□ Holnap vagy holnapután ismét heves vita ké-szül a képviselőházban. Az ujonczozást illető törvény-javaslat ismét nagy puffogású szélsőbali, s ezerszer is-mételt középballi szónoklatok zsilepeit nyitja meg.

Az osztályok ma délelőtt ülést tartván, már e tár-gyalásokból is kivehető a bosszas vita.

Az ellenzék valamennyi osztályban sikra kelt a törvényjavaslat címze ellen, melyben sorhadi csapatok helyett „magyar hadsereget” kívánnak tétetni, s ebben az 1867. X. 11. t. cz. 12. 14. sat. §§-ra hivatkoznak, hol mindenütt világosan „magyar hadsereg”-ről van szó.

Valamennyi osztályban teljes számmal megjelentek az ellenzéki képviselők, még az I. osztályban is, melybe különben nem járnak el, mert mint Nyáry Pál mondá, azon osztályban „nincs kivel beszélni.” Ma azonban ott volt szokása ellenére, s hevesen ellenzé a törvényjavaslat címének elfogadását. Nemkülönb a III. osztályban, hol Ghiczy Deákkal folytató a vitát.

Az osztályok közül hégy, névszerint a II., V., VIII. és IX. osztályok ellenzéki előadót választottak a központi bizottságba azon megbízással, hogy szükség esetén kü-lön véleményt is terjesszenek elő a cím kérdésében. A honvédelmi miniszteriumból sietve lehihták Szende Béla és Csengeri Imre miniszteri tanácsosokat, hogy a tör-vényjavaslatot az osztályokban védjék és a kívánt fel-világosítást megadják.

Felmerült a többiek közt azon kérdés is, vajjon tör-tént-e valami az ujonczozási visszaélések megállítására, mert általános azon fellevés, hogy a sorozásnál sok ki-állított egyén bujt ki vesztegetés útján a besoroztatás alól. E kérdésben egyébiránt mint halljuk történt már intéz-kedés, s ha jól vagyunk értesülve, 27 sorozó orvost bo-csátottak el, kikre visszaélés bizonyult be.

Azon körülmény, hogy az osztályokban ily tul-nyomó az ellenzékiek befolyása, annak tulajdonítható, hogy a képviselők közül többen nem jelentek meg Pesten, részint az ülésekbe sem, mirek oka egy részről közöny, más részről pedig abban keresendő, hogy a többség pártjában is többen vannak olyanok, kik a törvény be-tűjéhez ragaszkodva azon kérdést vetik fel, mi oka an-nak, hogy illető helyen ugy ellenzik a „magyar hadse-reg” elnevezést, holott a törvényben benne van. Állító-lag e kérdést a párt értekezletén is felveték a honvé-delmi miniszternek, s annak idejében kissé hevesebb vita folyt e tárgyban.

Bécsben most már a sajtó terén is kikelnek a te-rületi hadosztályok ellen. Az új „Presse”, melynek po-roosz rokonszerne feltűnt, hevesen megtámadja, s tiltá-kozik Ausztria érdekében a magyar hadsereg ellen. Akár nagy német érzelmei, akár a régi s még mindig erős katonai reakció sugallatát követi, mindenkép figyelemre méltó e jelenség. Hova fordul meglátjuk.

Legújabb táviratok.

Bordeaux, jan. 12. Léghajó tudósítások Pá-risból, kedden estéről jelentik: Egy a strassburgi vas-pálya felé eszközölt kémszemle alkalmával a poroszok által elfoglalt levő házak aláaknázattak és a bennök lévő poroszokkal a levegőbe vették. A Clamart irá-nyában — a németek sáncz-munkálatainak szétrombo-lása végett tett kémszemle teljesen sikerült. A külügy-miniszter egy diplomatai ügynököt küldött el, ki azzal van megbízva, hogy a bombázás ellen óvást emeljen. Páris lakossága nem ingadozik.

Bordeaux, jan. 12. Párisi léghajó tudósítások január 10-éről: A január 9-ről kelt hadijelentés ezt mondja: Tegnap este Malmaison felé több ütközet volt. Ma reggel negyedizben nyitotta meg az ellenség a táma-dást Maison-Crochardban és a Reuillytől balra fekvő kö-

bányákban álló előőrsök ellen. A mozgó örök vissza-verték a támadásokat és a poroszoknak komoly veszte-ségeket okoztak. A Pantheonhoz vezető utak 9 sectió-ban ma éjjel sok gránátot kaptak. A Pitié kórházban egy nő megöletett, a betegetek a pincézkébe kellett levin-ni; a poroszok a Val Grace kórházra is lőttek. Ugy látszik, hogy a kórházak a porosz lövések célpontjait képezik.

Berlin, jan. 11. Az Issy és Vanver erődök fa-laiban már erős károk mutatkoznak. Moltke szándoka: Issy, Vanver és Montrouge ellen rohamot indíttatni és Párist innen lövetni.

München, jan. 11. Werder a villersexeli vesz-tett csata után Lure felé vonult vissza.

Bordeaux, jan. 11. (Hivatalos.) Bourbaki táv-irja 10-én este: Az utolsó éjjel az ellenség Villersexel házaiból kiűzetett. Ma reggel az utolsó ellenséges csa-patok elhagyták a várost, vagy megadták magukat.

Bécs, jan. 11. F. hó 3-ig terjedő léghajó-tudó-sítások constatálják, hogy a porosz bombázás akkoráig csekély károkat okozott az erődökben. Az emberekbeni veszteség jelentéktelen. A st.-denisiek falragaszok által voltak felszólítva, hogy Párisba menjenek; azonban e felhívásnak nem engedtek.

Városunk börtönállapotáról.

I.

Tisztelt szerkesztő!

A városi képviselő testületnek folyó hó 11-én tar-tott ülésében városunk börtönállapota kerülvén szőnyegre, több képviselő méltatlan megtámadást intézett ellenem, mint tisztviselő ellen. Azon alkalommal nem lehettem jelen; hogy tehát e kérdésben felvilágosító ész-revételeimet megtehessem, miután a megtámadás nyilvá-nosan történt, becses lapjában kérek helyet a felhozott vádak megczafolására.

Miként került börtönünk ügye a képviselet elébe, hol arról 1867 óta egy hangot se hallottunk, jóllehet nagy szükség lett volna annak meleg felkaro-lására?

En, mint e város alkotmányosan választott közü-gyésze, a méltóságos m. kir. ügyek igazgatóságától még a mult év őszén meghagyást vettem, hogy három nap alatt küldjem fel a városi börtön állapotát hiven kiűntető jelentésemet 1870 év első feléről. Ennek folytán teljesítettem kötelességemet, annival lel-kismeretesebben, mert igen széles terem volt meggyő-ződni arról, milyen börtönünk, s milyennek kellene lennie, hogy a büntető igazságszolgáltatás elveie-nek megfelelően? Láttam azon roppant hiányokat, melyek évek óta felette károsan hatnak az igazságszol-gáltatásra, hivatala érzem magamat a meztelen igaz-ság leírására.

A nagyméltóságú m. kir. igazságügyminiszterium ezen felterjesztésemet városi képviselőtestületünkhöz kü-l-dé le, azon szigorú meghagyással, hogy „a városi börtön egy más, a büntetés céljának és az emberiségi tekinteteknek megfelelő helyiségbe tétessék át.”

Egyik képviselő teljes indignációra fakadt amiatt: miért „ignorálta”-m a képv. testületet s miért nem intéz-tém felterjesztésemet oda? Szerinte ez lett volna hivatva ezen bajok orvoslására. Sőt „delator”-nak nevezett, olykép tüntette föl eljárásomat, mintha ellenséges indulattal viseltetnék e nagyon tisztelt testület, s azon választó polgárok iránt, kik engem bizalmukkal meg-tisztelve, a közügyései hivatalra méltónak tartottak. A közügyek érdekében tett erőyes, elfogulatlan fellépése-mért avval kívánt megjutalmaztatni, hogy a t. képviselet ez állítólagos mellőztetésért szavazzon reám megróvást.

Ha nem volnék meggyőződve arról, hogy a t. kép-viselet, ki engem „delator” czimmet méltóztott megtisz-telni, biggadt férfiú, kinek a közügyek terén érdemei is lehetnek, Aesop farkas és bárány meséjét idézném. Azonban hajlandó vagyok e nyelvbottlást a fenn-forgó ügyben való járatlanságunk tulajdonítani; azért is-métlem, hogy azon börtönügyi jelentést, melynek nyo-mán kell a kérdéses miniszteri leirat, felsőbb, engem kö-melőző meghagyás folytán írtam. Nem is ez volt az első eset; mert a közügyései, maig érvényes ügyrendtar-tás értelmében ilyet minden évben kettőt kell ké-szítenem, s nem a képviselethez, hanem a királyi ügyek igazgatóságához fel küldenem. E helyen megjegyzem még azt is, hogy börtönünk elszomorító állapotát nem csak ez egy jelentésben világítottam meg, hanem mindenik e-tárgyban tett felterjesztésemben. E szerint még a kése-delem terhe so nehezdedhetik reám, miután én még a restauratio évében megtemtem e részben kötelességszerű lépéseimet. Mindezeket, ha kívántatnék, bármikor hiteles adatokkal is bizonyíthatom. Hogy a képv. testületet nem szándékosan mellőztem, erről kevés jóakarettal és a kedélyes fennhangu társalgás közben egy kevésbé több figyelemmel, meggyőződhetek volna az illetők, ha

a leküldött iratok felolvasásánál nem felejtik el azt, hogy a ki valamely tárgyat megbírálni szándékszik, előbb az előadót kell meghallgatnia.

Továbbá felhozott, hogy nekem, mint választott hivatalnoknak, nem kellett volna nyomorúságos börtön-állapotunkat oly kirívó színekkel festenem, nem kell vala ily zavarba hoznom azon testületet, mely a vá-lasztó polgárokat képviseli, kivált miután én is, a város tisztviselői közé tartozom, és mégis Tehát ellenség van a házban! stb. stb.

Ép azért voltam felterjesztésemből öszinte, nyílt, uert az emberiség, az állam, és a városi polgá-rok érdekeit tartám szem előtt.

A ki alkotmányosan érzi és gondolkodik s alkot-mányos ország polgárának nevezi magát, nem kívánhatja, hogy ha a közügyek kezelése körül hiányokat, sőt ment-hetlen mulasztásokat talál a közvetlenül ellenörkődő, az ilyeneket elakarja, avagy éppen szépségesen eltitkolja.

A legsötétebb középkorban sem léteztek külön-b ember-kínzó zúgok, mint a milyen a mi kolozsvári vá-rosi börtönünk az ugynevezett „torony”, ezt mindazoknak be kell ismernök, kik az igazságot merőben el nem ta-gadják. Ép azért, csak oly egyének lehetnek illetékesek e kérdéshez hozzászólni, kik a börtönügyi viszonyokat alaposan ismerik, s nem beszélnek csupán azért, hogy a város „fillérei”-temlegesen megközelíthessék őket a nép-szerűség sokak által soványra szemléltetett ugorka-fáját.

L. Bodor László.

Észrevételek

a kolozsvári ügyvéd-egylet részéről a főméltóságú m. kir. igazságügyminiszteriumtól az úrbéri s rokon birtok-viszonyok rendezéséről a képviselőház elé terjesztett törvényjavaslatra.

Midőn az 1868-ik évi XLIII. törvénycikk a Magyarország és Erdély közötti Unió részleteit szabá-lyozta, a 16-ik §-e a kormányt már két év előtt ideig-lenes rendzési intézkedésre hatalmazván fel: kötelessé-gévé tette, „hogy — az illetők kihallgatásával — az or-szágyűlés első oly törvényjavaslatot terjesszen, mely va-lamint a törvényeken és szerződéseken alapuló jogokat: ugy a Királyföld területén levő bármely nemzetiségű honpolgárok joggyenlőségét is kellő tekintetbe vegye és összhangzásba hozza.”

A törvénynek ezen intézkedése annyira rugékony, hogy annak alapján ugy a köz- mint magánjogi viszo-nyok rendezése együtt és egyszerre felkarolhatónak mu-tatkozik; de ez a megoldhatatlanság összbonyolítaná az ügyet. Egyfelől: „az illetők kihallgatásával”, a törvények és szerződések s tán a különbözőleg értelmezett kivált-ságok, másfelől: minden nemzetiségű honpolgárok jog-egyenlőségének kellő tekintetbe vétel és összhangzásba hozatala”, egytelünk előtt nehéz feladatnak látszik. Igénytelen nézetünk szerint el kellene választani, a mi nem tartozik egyívű. A királyföldi autonómia, munici-pális szervezés, a politikai szabadságnak a joggyenlőség alapján minden a Királyföld területén levő bármely nem-zetiségű honpolgárok közötti megosztása oly közjogi kér-dés, melylyel a kiváltság nem fér össze, sem azt nem tűri, hogy a leendő szervezés az államban új államot alkosson.

Ezen közjogi kérdés tehát az 1848-ban törvénybe ment elvek alapján külön választva lenne megoldandó. De meg kellene előzni a magánjogi természetű viszonyok elintézésének, a mi azt tenné, hogy a Királyföldön lakó honpolgárok helyettessenek előbb vissza elvett jogaik birtokába, az úrbéri maradványok minden terhei szün-telnének meg és törvénycikkben mondatnék ki, hogy Talmács-, Szelistsye szék és Törösvár községei csak tör-vényhatósági tekintetben tartoznak és tartoznak a Király-föld hatósága alá, azok polgári állapotába, birtok-viszo-nyaik rendezése az 1854. június 21-iki nyilntparancsban megállított birtok-rendezési szabályok, valamint a később kiadott úrbéri rendeletek szerint el nem intézhetők. ha-nem azon községek és faluk határai egész területét, er-deiket, vizeiket, mezeiket, mint a Királyföld több szabad polgárai, minden regale-jogokkal együtt, mint szintén szabad polgárok birchassák, fojadják birtni, s azokba visz-szahelyeztetésük meghatározaták.

A miniszterium gondoskodni fogna arról, hogy a revindicált havasokban és a községektől idő folytán a VII. bírák és Brassó városa által elvett hasznokban a kölesönös leszámolás és megosztotatás, a felek kihall-gatásával és az ide vonatkozó adatok beható megvizsgá-lása alapján az igazsá és méltányosság tekintetbe vételével, közigazgatási uton elintéztessék.

E cél elérése végett honpolgári kötelességének ismeri az egylet a magyar igazságügyi miniszterium elé a következő törvényjavaslati pontokat terjeszteti: (Vég k.)

Megnyitó beszéd,

(October 31-én 1870-ben)

a székes-keresztúri állami tanítóképezde ünnepélyes megnyitása alkalmából elmondotta Gyertyánffy Ist-ván, a székes-keresztúri állami tanítóképezde igazgató tanára.

Lehet ugyan, hogy ez az egyenes ösztintesség, ez a nyitott számadás tanári jellemünkben nem fog minden-

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundatia pentru Scoală - BCU Cluj-Napoca.